

ΜΑΡΙΑ ΤΖΙΡΙΤΑ

Η ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΩΝ 400.000 ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ

Α ΜΕ ΛΕΥΕ Ανα

ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Με λένε Άννα**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Μαρία Τζιρίτα
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Χρυσούλα Τσιρούκη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Βίκυ Αυδή
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου

© Μαρία Τζιρίτα, 2023
© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Miguel Sobreira/Trevillion Images, Leonardo Baldini,
Silvijo Selman, Magdalena Russocka/Arcangel
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2023

Πρώτη έκδοση: Φεβρουάριος 2023, 12.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4791-9
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4792-6

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.	PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
<i>Από το 1979</i>	<i>Publishers since 1979</i>
Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΜΑΡΙΑ ΤΖΙΡΙΤΑ

ΜΕ ΛΕΝΕ
Άννα

*Αφιερωμένο στις γυναίκες
που πίστεψαν πως δεν είχαν άλλη επιλογή...*

Η μυρωδιά του καμένου ξύλου εισχώρησε στα ρουθούνια τους κι από κει κατευθείαν στις καρδιές τους. Η Τασία γύρισε και κοίταξε τον άντρα της, αλλά το δικό του βλέμμα δεν ήταν απορημένο ούτε έντρομο σαν το δικό της. Τα μάτια του έσταζαν πόνο και παραίτηση. Στο βάθος τους η γυναίκα διέκρινε μια σπίθα θυμού, ίσως και μίσους, αλλά μπορεί και να έκανε λάθος. Ο Αργύρης είχε κουραστεί, δεν άντεχε άλλο πόλεμο. Δεν άντεχε άλλο θάνατο.

«Τα κορίτσια, Αργύρη! Τα κορίτσια μας!» ούρλιαξε και ξεκίνησε να τρέχει πρώτη προς το σπίτι. Εκείνος κρατούσε το γαϊδούρι, που ήταν φορτωμένο με το λάδι κι ό,τι άλλο τους είχε προμηθεύσει ο αδελφός του, που είχε τον τρόπο του εκείνα τα χρόνια στην Κατοχή. Είχε κοκαλώσει στη θέση του παρατηρώντας τον μαύρο καπνό που ξεπρόβαλλε στο τέρμα της ανηφόρας. Για μια στιγμή σκέφτηκε να παρατήσει το ζωντανό και να αρχίσει να τρέχει κατά πίσω. Να μη φτάσει στην άκρη του χωματόδρομου κι αντικρίσει κάτω το σπιτικό του παραδομένο στις φλόγες, να μην ακούσει τις στριγκλιές των παιδιών του που θα καίγονταν ζωντανά.

Πράγματι, άφησε το σκοινί που ήταν περασμένο στον λαιμό του ζώου και τελικά έτρεξε μπροστά, πίσω από τη γυναίκα του που είχε βγάλει φτερά στα πόδια. Στα δευτερόλεπτα που μεσολάβησαν μέχρι να φτάσει επάνω, η μόνη σκέψη που είχε καρφωθεί στο μυαλό του ήταν πως, αν είχε συμβεί αυτό που φοβόταν, θα φύτευε με την καρμπίνα του μια σφαίρα στο κεφάλι του και θα ξεμπερδευε μια και καλή. Αμαρτία, αλλά μόνο αυτή η σκέψη τον ανακούφισε.

Σε εκείνο το ορεινό χωριό της Ηλείας όπου είχε γεννηθεί πριν από τριάντα πέντε χρόνια, εκεί όπου μεγάλωσε, εκεί παντρεύτηκε κι απέκτησε τα παιδιά του. Ένα χωριό ξερό, άνυδρο και παγωμένο τον χειμώνα, που όμως ο ίδιος λάτρευε. Ξεχασμένο από τον Θεό το έλεγαν όσοι το επισκέπτονταν, αλλά δυστυχώς δεν ήταν τόσο ξεχασμένο ώστε να μην το ανακαλύψουν οι κατακτητές.

Μέχρι που ξεκίνησε ο πόλεμος, η ζωή του Αργύρη και της οικογένειάς του ήταν όμορφη. Εκείνος δούλευε στα ζωντανά, είχε ολόκληρη στάνη κι ήταν ξακουστός κτηνοτρόφος. Συνέχισε τη δουλειά του πατέρα του, και ήταν τόσο εργατικός κι ακούραστος που δεν έλειψε ποτέ τίποτα από το σπιτικό τους. Με την Τασία γνωρίζονταν από παιδιά, στην ίδια γειτονιά είχαν μεγαλώσει, κι ο γάμος τους ήρθε ως φυσικό επακόλουθο τόσο για τους ίδιους όσο και για τις οικογένειές τους. Ποτέ δεν αναρωτήθηκαν αν είχαν ερωτευτεί ο ένας τον άλλον, ποτέ δεν αναζήτησαν άλλο ταίρι, ξένες περιπέτειες. Απλά ήταν τα πράγματα για τους δυο νέους τα χρόνια εκείνα στο ξεροχώρι της Ηλείας.

Έδεσαν τις ζωές τους, ζούσαν την κάθε μέρα τους κι ήταν ευτυχισμένοι. Δε μάλωναν, δε ζήλευαν, δεν απαιτού-

σαν. Απλώς ζούσαν. Αγαπιόνταν ή απλώς είχαν ανάγκη ο ένας τον άλλον; Για εκείνους δεν έκανε καμιά διαφορά. Αυτή ήταν η μοίρα τους κι αισθάνονταν ευγνώμονες απέναντι στον Θεό. Ειδικά μετά την απόκτηση των τριών παιδιών τους: τη Δέσποινα που είχε κλείσει τα οκτώ της χρόνια, την Άννα που έμπαινε στα πέντε και το αβάπτιστο αγοράκι τους, που τώρα θα ήταν δύο χρόνων, αν ζούσε. Αν δεν είχε πάθει εκείνη την αρρώστια –λοιμώξη την είχε πει ο γιατρός– και δεν είχε φύγει τόσο σύντομα και άδικα από κοντά τους.

Δεν είχαν στεγνώσει καλά καλά τα δάκρυά τους για τον μοναχογιό τους όταν ξέσπασε ο πόλεμος. Το πένθος ξεχάστηκε πριν την ώρα του γιατί ο Αργύρης κλήθηκε να υπηρετήσει, αφήνοντας πίσω την Τασία με τα δυο κοριτσάκια. Ευτυχώς δεν ήταν μόνη, αφού ζούσαν ακόμη οι γονείς της στο χωριό. Εκείνος είχε χάσει τον πατέρα του πριν από λίγα χρόνια και μάνα δεν είχε γνωρίσει ποτέ. Την είχε πάρει η κακιά αρρώστια προτού προλάβει να αποτυπώσει την εικόνα της στο μυαλό του.

Αυτά τα τελευταία χρόνια ήταν ένας εφιάλτης για τον Αργύρη και την Τασία. Ίσως πολύ περισσότερο για εκείνη, γιατί μπορεί να μην πήγε βέβαια στο μέτωπο, αλλά ο πόλεμος που είχε ξεσπάσει στην ψυχή της ήταν ακόμα πιο βίαιος. Έτρεμε καθημερινά για την τύχη του άντρα της αλλά και για τη δική της. Δεν ήξερε τι θα γινόταν αν έμπαιναν οι Γερμανοί στο χωριό και τους τα έπαιρναν όλα, έτρεμε στη σκέψη ότι δε θα είχε να ταΐσει τα παιδιά της. Κι όχι μόνο τα δικά της, αλλά και όλα τα παιδιά του χωριού. Εκείνη προμήθευε όλες τις οικογένειες με γάλα από τις κατσίκες αλλά και κρέας – πιο σπάνια φυσικά. Ήταν τόσες οι

ανάγκες των συγχωριανών που το κοπάδι τους είχε μειωθεί σημαντικά σε αριθμό.

Όταν επέστρεψε ο Αργύρης λίγους μήνες αργότερα χωρίς το αριστερό του χέρι, δεν ήξερε αν έπρεπε να χαρεί ή να λυπηθεί. Είχε γλιτώσει τον πόλεμο, αλλά ήταν πλέον ανάπηρος. Αντί να τον παρηγορεί εκείνη, την παρηγορούσε αυτός: «Ο Θεός μου άφησε το χέρι το καλό για να κάνω τον σταυρό μου», της έλεγε και χαμογελούσε, ενώ η γυναίκα του σπάραζε στο κλάμα για το κακό που τους είχε βρει. Με τον καιρό όμως το συνήθισε κι ευχαριστούσε στις προσευχές της τον Κύριο που βρήκε τον τρόπο να στείλει τον πατέρα των παιδιών της πίσω στο σπίτι τους.

Πρώτη η Τασία ξεχώρισε τις φιγούρες των κοριτσιών που κάθονταν κατάχαμα σφιχταγκαλιασμένες, αρκετά μακριά από τον καπνό, ο οποίος είχε τυλίξει το σπίτι σαν αιμοβόρο φίδι. Κατάλαβε πως ήταν ζωντανές επειδή άκουγε το κλάμα τους, κι ας τους χώριζε ακόμα αρκετά μεγάλη απόσταση. Ούρλιαζε τα ονόματά τους καθώς ανηφόριζε λαχανιασμένη τον λόφο προς το μέρος τους. Η καρδιά της είχε σταματήσει, δεν ανέπνεε καν, μόνο ούρλιαζε κι επαναλάμβανε από μέσα της «Παναγιά μου, σε παρακαλώ, σε ικετεύω...».

Η μεγάλη της κόρη την άκουσε πρώτη κι άρχισε να τρέχει καταπάνω της, παρατώντας κάτω την αδελφή της που βρισκόταν ξεκάθαρα σε κατάσταση σοκ. Το μικρό κοριτσάκι έτρεμε σαν το ψάρι, τα αναφιλητά της είχαν κλέψει την ανάσα και το χρώμα στο άλλοτε ροδαλό προσωπάκι της θύμιζε λευκό πανί.

«Μανούλα, η γιαγιά! Ο παππούς! Τους σκότωσαν! Ασααα!». Αυτά τα βραχνιασμένα κι απελπισμένα λόγια

βγήκαν από το στόμα της Δέσποινας προτού σωριαστεί λιπόθυμη στα πόδια της μάνας της.

Ο Αργύρης προσπέρασε τη γυναίκα του, που προσπαθούσε να συνεφέρει τη μεγάλη τους κόρη, κι έτρεξε προς τη μικρή. Όσο όμως κι αν την ταρακούνησε, όσο κι αν την καθυσύχασε, εκείνη δεν έβγαλε άχνα, παρά τον κοιτούσε σαν χαμένη. Τελικά την άφησε στο χώμα και γύρισε προς το σπίτι. Φλόγες δεν υπήρχαν πια, μόνο αποκαΐδια και μαύρος καπνός. Εύκολα ξεχώρισε τα απανθρακωμένα σώματα των πεθερικών του στην αυλή. Γύρισε το βλέμμα του προς τη στάνη. Στάχτες παντού αλλά κανένα ίχνος από ζώο, ούτε νεκρό, ούτε ζωντανό.

Δεν ήξερε πόση ώρα είχε περάσει όταν ένιωσε κάτι να τον ακουμπά στη μέση. Ήταν η Δέσποινα που είχε συνέλθει κι είχε σπεύσει να τον αγκαλιάσει. Σήκωσε το κεφάλι του κι είδε την Τασία παραπέρα να έχει κουλουριαστεί στο χώμα μαζί με τη μικρή και να την κουνάει πέρα δώθε, όπως τότε που ήταν μωρό και τη νανούριζε. Πολύ θα ήθελε να κάνει κι εκείνος το ίδιο με τη μεγάλη του κόρη, να της πει δυο λόγια παρηγοριάς, μα δεν είχε. Δεν ένιωθε καν, δεν ήξερε αν ήταν κι ο ίδιος ζωντανός ή αν είχε καεί από εκείνη τη φωτιά.

«Μπαμπά μου... Δυο κατσικούλες μόνο κατάφεραν και το έσκασαν προς το βουνό! Όλες τις άλλες τις πήραν αυτοί οι... οι... στρατιώτες! Και τα μωρά τους και τους τράγους, όλα! Τα... τα φόρτωσαν σε φορτηγά! Ο παππούς πήγε να τους σταματήσει και... και τον πυροβόλησαν. Η για-γιαγιά μάς πήρε να φύγουμε από την άλλη πόρτα, μα... μα... μας πρόλαβαν και τη σκό-τωσαν κι εκείνη! Φοβήθηκα ότι θα μας έ-ερχιχναν κι εμάς, πήρα την Άννα αγκα-

λιά και... και έκλεισα τα μάτια... Ποτέ μου δεν έχω φοβηθεί τόσο μπα-μπαμπά! Μετά είδα τη φωτιά, νόμιζα πως θα πε-πεθάνουμε κι εμείς... Τι θα κάνουμε τώρα, μπαμπά μου;...»

Οι λυγμοί του παιδιού έκαψαν την ψυχή του Αργύρη πίοτερο κι απ' ό,τι η φωτιά τα υπάρχοντά τους. Το σπίτι θα το ξανάφτιαχνε, μα τις πληγές που είχαν ανοίξει αυτά τα καθάρματα στις παιδικές ψυχούλες πώς θα τις έκλεινε;

«Θα τα ξαναφτιάξουμε όλα, αγάπη μου, μη μου στενοχωριέσαι», της είπε και την έσφιξε πάνω του με το μοναδικό του χέρι, χωρίς καθόλου να πιστεύει κι ο ίδιος τα λεγόμενά του. Είχαν χάσει τα πάντα, είχαν καταστραφεί. Δεν είχε κανέναν τρόπο να φτιάξει το καμένο σπίτι, να το χτίσει από την αρχή. Δεν είχε με τι να ταΐσει την οικογένειά του. Είχε χάσει τους γονείς της γυναίκας του, τους μοναδικούς τους πλέον συγγενείς. Είχε μόνο έναν αδελφό που ζούσε κοντά στην πόλη, αλλά πόσο να τον βοηθούσε κι αυτός πια;

«Το παιδί δεν είναι καλά, Αργύρη! Πρέπει να το δει για τρός! Και η Δέσποινα όλο βήχει και μιλάει βραχνά! Τι θα κάνουμε, Αργύρη;»

«Όλα θα τα φτιάξουμε», επανέλαβε σαν αυτόματο εκείνος και σήκωσε τα μάτια του στον ουρανό.

Δυο μέρες αργότερα κατέβηκαν στον Πύργο για να εξετάσει ο γιατρός τη μικρή Άννα. Ο Αργύρης έλπιζε ότι θα συνερχόταν από μόνη της και δεν ασχολήθηκε άλλο μαζί της. Έριξε το βάρος των προσπαθειών του στο να μαζέψει το σπιτικό τους, τουλάχιστον ό,τι είχε απομείνει απ' αυτό. Στο μεταξύ, έπρεπε να κηδέψουν και τα πεθερικά του,

τι να πρωτοκοιτάξει ο χριστιανός; Η Τασία προσπαθούσε να παρηγορήσει τις κόρες της αλλά με τι ψυχή, αφού ήταν και η ίδια απαρηγόρητη; Ο φόβος για το τι άλλο τους περίμενε ήρθε και φώλιασε για τα καλά μέσα της, σκοτεινιάζοντας τον ουρανό της.

«Είναι από το σοκ», αποφάνθηκε ο γιατρός, λες και τους έλεγε κάτι που δεν ήξεραν. «Κάντε υπομονή και θα το ξεπεράσει, θα ξαναμιλήσει το παιδί», συμπλήρωσε και τους έστειλε στο καλό, έχοντας εισπράξει την αμοιβή για την επίσκεψη.

Λίγους μήνες αργότερα, ο Αργύρης, με τη βοήθεια των συγχωριανών του αλλά και του αδελφού του, που τους στήριξε οικονομικά, το ξανάστησε το φτωχικό τους. Τη στάνη δεν είχε κανένα λόγο να την επισκευάσει, αφού ζωντανά δεν υπήρχαν πια. Μα και να υπήρχαν θα τους τα έπαιρναν οι Γερμανοί στην επόμενη έφοδο. Μόνο εκείνες τις δυο κατσικούλες που το είχαν σκάσει στα βουνά μπόρεσε να βρει ο Αργύρης και τις κράτησε δεμένες και καλά κρυμμένες εκεί.

Χάρη σε αυτά τα δυο ζωντανά εξασφάλιζε τροφή για τα κορίτσια του κι έβγαζε κι ένα μεροκάματο πουλώντας το γάλα. Για καλή του τύχη ένας συγχωριανός είχε κρυμμένο έναν τράγο, κι όταν ζευγάρωνε με τις κατσίκες του, είχαν και κρέας στη διάθεσή τους. Κουτσά στραβά τα έβγαζαν πέρα κι ο χρόνος περνούσε χωρίς όμως ποτέ τίποτα να ήταν το ίδιο με την προηγούμενη ξένοιαστη ζωή τους. Η Δέσποινα μεγάλωσε πριν την ώρα της, φροντίζοντας την Άννα, που εξακολουθούσε να μη μιλάει, αφού η μάνα τους έδειχνε κλεισμένη στον δικό της κόσμο, διαρκώς φοβισμένη κι αγέλαστη.

Η χαρά επισκέφτηκε και πάλι την οικογένεια τρία χρόνια αργότερα, όταν γεννήθηκε το πέμπτο της μέλος, ένα υγιέστατο αγοράκι. Η Τασία ξαναβρήκε νόημα στη ζωή της, ο Αργύρης απέκτησε πιο ισχυρό κίνητρο για να παλεύει για το μεροκάματο και τα κορίτσια έδειχναν πανευτυχή με το αδελφάκι τους. Η χαρά της Άννας ήταν τόση που ξαφνικά, ένα πρωινό, άρχισε και πάλι να μιλάει και να γελάει όπως παλιά. Μπορεί ο πόλεμος να είχε τελειώσει επίσημα, μα δεν είχε απομακρύνει ακόμα τη σκιά του απ' τα κεφάλια τους. Μετά τους Γερμανούς ξεκίνησε το κυνηγητό των ανταρτών, που έδειχναν ιδιαίτερη προτίμηση στην περιοχή λόγω των βουνών και των χαραδρών.

Παρ' όλα αυτά, ο Αργύρης με την Τασία και τα παιδιά τους είχαν βρει τις ισορροπίες τους κι είχαν αφήσει και πάλι την ελπίδα να φωτίζει τις μέρες τους. Έκαναν τον σταυρό τους που ήταν ζωντανοί και υγιείς κι ας ζούσαν στην ανέχεια. Ο Αργύρης εξακολουθούσε να έχει κρυμμένα ζώα, και μάλιστα τα είχε αβγατίσει πλέον. Ένιωθε τυχερός κι ευχαριστούσε τον Θεό για το «δώρο» που του είχε κάνει σώζοντας εκείνες τις δυο κατσίκες.

Πού να ήξερε πως θα ήταν αυτές που θα έφερναν την ολοκληρωτική καταστροφή του...

Ηταν Μεγάλη Εβδομάδα του 1944. Η Τασία νήστευε τις κόρες της και δεν τους έδινε γάλα τις μέρες εκείνες. Το μωρό της όμως, που ήταν επτά μηνών, έπρεπε να φάει και το δικό της γάλα δεν του έφτανε. Οι κακουχίες και οι στενοχώριες που είχε περάσει δε γέμιζαν τροφή το άλλοτε πλούσιο στήθος της. Κι ενώ τα κορίτσια τα θήλασε για τουλάχιστον έναν χρόνο, τον γιο της δεν μπορούσε να τον χορτάσει ταΐζοντάς τον από το σώμα της.

Ο Αργύρης είχε κατεβεί στην πόλη να πουλήσει κατσίκια για την ημέρα του Πάσχα. Ένας ανιψιός του, που έμενε δίπλα τους και βοηθούσε την Τασία στις δουλειές, όσο κι αν τον φώναζε, δεν εμφανίστηκε στο κατώφλι της ως συνήθως. Η μάνα δεν είχε άλλη επιλογή.

«Θα πάω με το μωρό επάνω στο βουνό να φέρω γάλα να τον ταΐσω. Αν ξυπνήσει η μικρή, φτιάξτε φρασκόμηλο να πιείτε, ναι;» φιθύρισε στην εντεκάχρονη Δέσποινα σκύβοντας στο προσκεφάλι της.

Η Δέσποινα κοιμήθηκε για λίγη ώρα ακόμα, μα όταν ο ήλιος ανέβηκε για τα καλά στον ουρανό, το στομαχάκι της που γουργούριζε την ανάγκασε να σηκωθεί. Ένωθε μια ανησυχία, όχι για τις δουλειές που έτσι κι αλλιώς ήταν μα-

θημένη να κάνει όταν δεν είχαν σχολείο, μα γιατί έλειπαν τόση ώρα από το σπίτι η μάνα της και το μωρό, κάτι που δεν είχε συμβεί ξανά ως τώρα. Αναρωτήθηκε γιατί εκείνη δεν έστειλε κάποιον άλλον για το γάλα, μα δεν είχε απάντηση να δώσει.

Έβρασε το φασκόμηλο, άλειψε και δυο φέτες ψωμί με μέλι και ξύπνησε τη μικρή της αδελφή. Αναζήτησε και η Άννα τη μητέρα τους γκρινιάζοντας, αλλά η Δέσποινα την καθησύχασε πως σε λίγο θα ήταν κοντά τους. Άρχισαν να κάνουν τις δουλειές του σπιτιού τα δυο κορίτσια για να περάσει η ώρα πιο γρήγορα. Όμως όσο απασχολημένες κι αν ήταν, αφού μετά τις δουλειές έπιασαν το παιχνίδι, δεν μπορούσαν να πάψουν να σκέφτονται πως κόντευε μεσημέρι και η μάνα τους ακόμα να φανεί.

Πετάχτηκαν έξω από το σπίτι όταν άκουσαν τις φωνές και τους θρήνους στη γειτονιά. Πριν προλάβουν να καταλάβουν τι είχε συμβεί, έτρεξε κοντά τους μια γειτόνισσα και τις αγκάλιασε και τις δυο κλαίγοντας.

«Κακόμοιρα κορίτσια μου, πάει η μάνα σας, τη φάγανε τα κτήνη, κι αυτή και το μωρό σας!» τους είπε, μα εκείνες ξέφυγαν από την αγκαλιά της φωνάζοντας πως ήταν ψέματα κι απαιτώντας να δουν τη μητέρα και τον αδελφό τους.

Ο χωροφύλακας, που στο μεταξύ είχε φτάσει στο σπίτι, τους απαγόρευσε κάτι τέτοιο.

«Δεν είναι θέαμα αυτό για μικρά παιδιά! Αρκετά έχετε τραβήξει κι εσείς οι δόλιες!» είπε με στόμφο, κάνοντας την Άννα να σωπάσει, όχι όμως και τη Δέσποινα.

«Αν δεν τη δω με τα μάτια μου, δε θα πιστέψω πως είναι πεθαμένη!» συνέχισε να φωνάζει η μεγάλη κατακόκκινη από θυμό.

Κάτι το πείσμα της, κάτι που φαινόταν πολύ πιο ώριμη από την πραγματική της ηλικία, ο χωροφύλακας υποχώρησε και της ζήτησε να τον ακολουθήσει. Τη μικρή της αδελφή την είχαν πάρει οι γειτόνισσες μέσα στο σπίτι να της δώσουν λίγο νερό με ζάχαρη, αφού για ακόμα μία φορά είχε ασπρίσει και δεν έβγαζε άχνα.

Το θέαμα που αντίκρισε το κορίτσι πάνω στην καρότσα εκείνου του αγροτικού δεν το ξέχασε ποτέ στην υπόλοιπη ζωή του. Στοίχειωσε τη μνήμη της, μετατρέποντας τα όνειρα της κάθε νύχτας της σε εφιάλτες. Η μητέρα της είχε πυροβοληθεί στο κεφάλι. Ένας κρατήρας ηφαιστείου είχε δημιουργηθεί στο μέτωπό της κι ολόκληρο το άλλοτε όμορφο πρόσωπό της ήταν καλυμμένο από μια κόκκινη αιμάτινη κουρτίνα.

Όταν η ματιά της έπεσε στο άψυχο κορμάκι του μωρού που βρισκόταν ακόμη στην αγκαλιά της μάνας, το κορίτσι έβγαλε μια κραυγή που σίγουρα θα έφτασε χιλιόμετρα μακριά. Τον αδελφούλη της τον είχαν πυροβολήσει στην κοιλιά. Το προσωπάκι του ήταν ήρεμο, όπως όταν κοιμόταν, μόνο που τώρα τα μαγουλάκια του δεν ήταν ροδαλά, παρά παγωμένα σαν το χιόνι.

«Δε θα το αφήσουμε ατιμώρητο αυτό το έγκλημα! Όποιος το έκανε θα πληρώσει!» της είπε ο χωροφύλακας, μα η Δέσποινα δεν ένιωσε ίχνος συναισθήματος στη φωνή του.

«Θέλω τον μπαμπά μου», μουρμούρισε το κορίτσι, αρνούμενη πεισματικά μια διέξοδο στα δάκρυα που είχαν αρχίσει να την πνίγουν επικίνδυνα.

Τον είδε αρκετά αργότερα τον μπαμπά της, αλλά δεν τον αναγνώρισε. Το πρόσωπό του θύμιζε κέρινη μάσκα σε

μια μόνιμη έκφραση πόνου και θυμού. Είχε χαθεί η γλυκύτητα από τα μάτια του, είχε εξαφανιστεί το λαμπερό του χαμόγελο, έμοιαζε το ίδιο πεθαμένος με τη μάνα της.

Τα επόμενα χρόνια, η Άννα δε θυμόταν και πολλά από εκείνες τις μέρες. Από τις διηγήσεις της αδελφής της κράτησε ζωντανά τα γεγονότα στη μνήμη της. Το μόνο που θυμόταν η ίδια ήταν να περπατάει προς το νεκροταφείο όπου θα γινόταν η κηδεία, και επειδή είχε βρέξει, τα τρύπια παπούτσια της έμπαζαν νερά. Θυμόταν ακόμη την αίσθηση του κρύου νερού στα ποδαράκια της, σαν να ήταν το μόνο που την ενοχλούσε τις στιγμές εκείνες.

Η έρευνα που ακολούθησε δεν κατέληξε σε κανένα σαφές συμπέρασμα. Οι σφαίρες που είχαν στερήσει τη ζωή από μάνα και γιο ήταν γερμανικές, μα η Γκεστάπο υποστήριξε πως το έκαναν οι αντάρτες το έγκλημα, γιατί λίγες μέρες πριν τους είχαν αδειάσει μια αποθήκη με πυρομαχικά, γι' αυτό και τους καταδίωκαν στα βουνά. Την άμοιρη γυναίκα την είχαν βιάσει πριν τη σκοτώσουν, και προφανώς το μωρό το πυροβόλησαν για να μην ακούγεται το κλάμα του.

Η υπόθεση έκλεισε και κανείς ξανά δεν ασχολήθηκε με την οικογένεια και τα δυο ορφανά που άφησε η Τασία. Θύματα του πολέμου κι αυτή και το μωρό της, μα και τα κορίτσια που έμειναν πίσω. Για αποζημίωση ούτε λόγος. Παράσημο δε δόθηκε ποτέ σ' αυτή την πραγματική ηρωίδα της ζωής, τουλάχιστον όχι σ' αυτόν τον κόσμο. Γιατί σίγουρα, όταν παρέδωσε την ψυχή της στον Θεό, θα πήρε το μεγαλύτερο παράσημο κι εκείνη και το μωρό τους, τόσο άδικος που ήταν ο θάνατός τους.

Ο Αργύρης ήταν ανίκανος να φροντίσει τις κόρες του.

Έπεσε σε κατάθλιψη, με το ζόρι έτρωγε, με το ζόρι μιλούσε. Όλη μέρα καθόταν στη βεράντα κοιτάζοντας το βουνό, πλήρως παραιτημένος από τη ζωή, που ήταν φανερό πως δεν την ήθελε μα δεν είχε το κουράγιο να της δώσει ένα τέλος. Ίσως και να περίμενε να έρθει από μόνος του ο θάνατος να τον λυτρώσει, ίσως και να προσευχόταν στον Θεό που πίστευε γι' αυτό.

Όλες τις δουλειές τις ανέλαβε η Δέσποινα. Καθάριζε το σπίτι, μαγείρευε, φρόντιζε την αδελφή της και τον πατέρα τους. Η γειτονιά βοήθησε πολύ την οικογένεια, εξασφαλίζοντάς τους όσα τρόφιμα μπορούσε. Ο ανιψιός του Αργύρη ανέλαβε τα ζώα στο βουνό κι έφερνε γάλα και κρέας στην οικογένεια, όχι όμως και χρήματα. Όσα έβγαζε απ' ό,τι πουλούσε τα κρατούσε σαν μεροκάματο για τον ίδιο. Ο Αργύρης δεν απαίτησε ποτέ τίποτα για τον ίδιο και τις κόρες του.

Έξι μήνες πέρασαν μέσα στη σκοτεινιά και στον πόνο, με την Άννα να έχει χάσει για άλλη μια φορά τη φωνή της. Ευτυχώς που η Δέσποινα συνέχισε να πηγαίνει στο σχολείο όπου μπορούσε να μιλάει και να της απαντούν, γιατί στο σπίτι τους επικρατούσε η απόλυτη σιωπή. Η Αννούλα δεν ξαναπάτησε στο σχολείο, δεν έβγαине καν στη γειτονιά να παίξει με τα παιδιά. Καθόταν συνεχώς δίπλα στον πατέρα της, αμίλητη κι αυτή, αμίλητος κι αυτός. Σαν δυο αγάλματα σμιλεμένα από θλίψη και πόνο βαθύ.

Και τότε ήρθε στη ζωή τους η Όλγα. Ήταν μια γυναίκα λίγο μεγαλύτερη από τον Αργύρη, ξαδέλφη μιας από τις γειτόνισσές τους που γνώριζε το δράμα της οικογένειας. Είχε έρθει από ένα άλλο χωριό κι ήταν μόνη κι έρημη στον κόσμο. Ζούσε μέχρι τότε με την άρρωστη μητέρα

της, η οποία έφυγε από τη ζωή λίγο καιρό πριν. Η Όλγα ποτέ δεν παντρεύτηκε, ούτε είχε αποκτήσει παιδιά. Είχε αφιερώσει τη ζωή της στη μητέρα της, δουλεύοντας στα χωράφια, καθαρίζοντας πλουσιόσπιτα κι όπου αλλού μπορούσε να βγάλει ένα μεροκάματο για να ζήσουν.

Η γειτόνισσα πρότεινε στον Αργύρη να πάρει την Όλγα εσωτερική στο σπίτι τους, να μένει μαζί τους και να τους φροντίζει, χωρίς χρηματική αμοιβή. Η ίδια η Όλγα το ζήτησε αυτό, αφού το μόνο που ήθελε ήταν ένα κεραμίδι πάνω από το κεφάλι της. Είχε καταφέρει να πουλήσει το πατρικό της σπίτι κι είχε δυο δραχμές στην άκρη. Είχε φτάσει στην πόρτα της ξαδέλφης της ζητώντας φιλοξενία μέχρι να σταθεί στα πόδια της ξανά. Ήθελε όμως να φύγει από το χωριό της, να αφήσει τα πάντα πίσω της και να κάνει μια νέα αρχή.

Η ξαδέλφη της δυστυχώς δεν είχε χώρο στο δικό της σπίτι, ούτε είχε ανάγκη από βοήθεια στο νοικοκυριό της. Έτσι σκέφτηκε την οικογένεια του Αργύρη, που σαφώς χρειαζόνταν δυο γυναικεία χέρια. Όλη η γειτονιά τη λυπόταν την έρμη τη Δέσποινα για τις ευθύνες που είχε αναλάβει από τόσο μικρή. Αδιάφορα τη δέχτηκε ο Αργύρης την Όλγα στο σπίτι του, μα σύντομα παραδέχτηκε πως ήταν ό,τι καλύτερο μπορούσε να τους συμβεί μέσα στην καταιγίδα που είχε σαρώσει τη ζωή τους.

Εκείνη όχι μόνο δεν επηρεάστηκε από το βαρύ κλίμα που επικρατούσε στην οικογένεια, αλλά κατάφερε με τον καιρό να φέρει και πάλι τη λιακάδα στην ψυχή τους. Ήταν μονίμως χαμογελαστή, πρόσχαρη, υπομονετική και ευγενική με όλους. Πρώτα κέρδισε τις καρδιές των κοριτσιών με τις περιποιήσεις και τις γλυκές κουβέντες της. Σύντομα

βρήκαν στο πρόσωπό της τη μάνα που τους έλειπε, γλυκάθηκαν με το χάδι της, ηρέμησαν με τα λόγια της.

Έναν χρόνο αργότερα, η μεταμόρφωση του Αργύρη ήταν πια αισθητή. Ξεκίνησε και πάλι να δουλεύει κι έγινε ξανά στοργικός με τις κόρες του. Μιλούσε μαζί τους, γελούσε πού και πού και καθόταν και κουβέντιαζε με τις ώρες με την Όλγα μετά το βραδινό φαγητό, μόλις τα κορίτσια πήγαιναν για ύπνο. Όταν εκείνη μετακόμισε από το ντιβάνι της κουζίνας στην κρεβατοκάμαρα του πατέρα τους, για τα κορίτσια ήταν κάτι σαν φυσικό επακόλουθο. Εύχονταν ο μπαμπάς τους να παντρευτεί την Όλγα για να γίνει και νόμιμη μητέρα τους.

Όμως ο Αργύρης δεν την παντρεύτηκε ποτέ. Την αγάπησε σαν φίλη και της χρωστούσε τεράστια ευγνωμοσύνη για το καλό που τους έκανε, ιδιαίτερα στις κόρες του. Η Άννα είχε ξαναβρεί τη μιλιά της αλλά και τη χαρά της. Το ίδιο κι η Δέσποινα, που μπορούσε πια να ζει σαν παιδί της ηλικίας της. Στα μαθήματα διέπρεπε, αφού είχε πλέον τον χρόνο να μελετάει. Ο Αργύρης μοιράστηκε με την Όλγα το κρεβάτι του, αλλά όχι και την καρδιά του. Εκεί η μακαρίτισσα η γυναίκα του κρατούσε περίοπτη θέση, μην αφήνοντας χώρο για καμιά άλλη.

Έζησαν όμως σαν κανονική οικογένεια, αδιαφορώντας για τα κουτσομπολιά της γειτονιάς και τις πιέσεις της ξαδέλφης της Όλγας, που δεν έχανε ευκαιρία να της βάζει λόγια, κατηγορώντας τον Αργύρη που την είχε αστεφάνωτη. Εκείνη ήταν ευτυχισμένη μέσα στη νέα της οικογένεια και δε ζητούσε τίποτε άλλο. Κανένας δεν έμαθε ποτέ πώς ένιωθε η ίδια για τον Αργύρη, πάντως ήταν ξεκάθαρο πως τα κορίτσια τα λάτρευε και τα μεγάλωσε σαν δι-

κά της παιδιά. Για την Άννα υπήρξε η μοναδική μάνα που θυμόταν έτσι κι αλλιώς.

Το καλοκαίρι του 1951 τους επισκέφτηκε μια ηλικιωμένη γυναίκα που τα κορίτσια δεν είχαν ξαναδεί. Ο Αργύρης όμως τη γνώριζε. Ήταν η νονά της Τασίας, της μάνας τους. Το γιατί δεν είχε ξαναφανεί μέχρι τότε δεν το ήξεραν, μα ούτε ρώτησαν γιατί την προσοχή τους την είχαν κλέψει τα δώρα που τους έφερε. Ζούσε στην Αθήνα κι ήταν πολύ πλούσια.

Το ίδιο βράδυ, ο Αργύρης έπιασε τη δεκαοχτάχρονη τότε Δέσποινα, που μόλις είχε τελειώσει το σχολείο, και της ζήτησε να βγουν στη βεράντα να μιλήσουν οι δυο τους. Η κοπέλα δεν ξαφνιάστηκε, πιστεύοντας ότι θα συζητούσαν επιτέλους για τις σπουδές της. Ήθελε να γίνει δασκάλα, το επιθυμούσε διακαώς εδώ και χρόνια, και παρακαλούσε να βρεθεί ένας τρόπος να μπορέσει να πραγματοποιήσει το όνειρό της. Ίσως αυτή η νονά να ήταν η δική της καλή νεράιδα που θα την έπαιρνε κοντά της στην Αθήνα για να σπουδάσει κι αυτό να ήθελε να της ανακοινώσει ο πατέρας της.

Όμως έχασε το χρώμα από το όμορφο πρόσωπό της κι η χαρά της μαράθηκε ακούγοντας τα λόγια του.

«Τι λες, πατέρα; Να παντρευτώ κάποιον που δεν ξέρω από προξενιό; Έχεις τρελαθεί; Εγώ θέλω να σπουδάσω, να γίνω δασκάλα, αυτό είναι το όνειρό μου!» διαμαρτυρήθηκε με δάκρυα στα μάτια.

«Όταν εμείς κάνουμε όνειρα, ο Θεός γελάει, κόρη μου, το έχεις ακούσει αυτό; Είναι μια εξαιρετική τύχη που δεν μπορείς να αφήσεις να πάει χαμένη. Ο νέος αυτός είναι ανιψιός της νονάς της μάνας σου, παιδί από καλή οικογένεια

και με λεφτά. Θα ζήσεις ζωή χαρισάμενη στην Αθήνα μαζί του. Μην ξεχνάς και το οικόπεδο που θα πάρεις προίκα από τη νονά στα Βριλήσσια. Απ' ό,τι μου είπε η ίδια, είναι μια πανέμορφη περιοχή μέσα στο πράσινο. Η νονά παιδιά δεν έχει κι έτσι θα προικίσει εσένα και την αδελφή σου. Ένα οικόπεδο εκείνη, ένα εσύ», επέμεινε ο Αργύρης προσπαθώντας να χρωματίσει τη φωνή του με ενθουσιασμό. Ούτε στον ίδιο άρεσε η ιδέα να φύγει η κόρη του τόσο μακριά, αλλά η λογική του του έλεγε πως ήταν η καλύτερη λύση.

«Έχει και για την Άννα γαμπρό; Αυτός είναι ο όρος της για να μας γράψει την περιουσία της;» ρώτησε η Δέσποινα να θυμωμένη με όσα άκουγε.

«Η αδελφή σου είναι μικρή ακόμα. Μακάρι να βρισκόταν αύριο μεθαύριο μια τέτοια τύχη και για εκείνη. Έλα, μην πεισμώνεις, κορίτσι μου, σκέψου το καλά. Εγώ λεφτά δεν έχω να σε σπουδάσω στην Αθήνα. Να μείνεις εδώ στο χωριό να κάνεις τι; Πήγαινε εκεί να φτιάξεις το σπίτι σου, να γίνεις αρχόντισσα και κυρά!»

«Δε θέλω! Δεν πρόκειται να παντρευτώ έναν άγνωστο, ξέχασέ το! Εδώ είναι το σπίτι μου, η οικογένειά μου! Πώς θα αποχωριστώ την Άννα, μου λες; Εκείνη δεν τη σκέφτεσαι που θα μείνει μοναχή της;»

«Δεν είναι μόνη της η αδελφή σου, Δέσποινα. Έχει εμένα και την Όλγα, που είναι σαν μάνα της πια. Έχει το σχολείο της, τις παρέες της, μια χαρά θα είναι. Κι όταν πάρει το απολυτήριό της, μπορεί να έρθει κι εκείνη στην Αθήνα να μείνει μαζί σου, αφού θα έχεις τακτοποιηθεί. Τι λες;»

«Α, ωραία! Να σκλαβωθώ εγώ, να θυσιάσω τις σπουδές μου, για να έρθει η Άννα στην Αθήνα ελεύθερη να κάνει ό,τι της αρέσει! Γιατί δεν παντρεύεται εκείνη λοιπόν να

πάω εγώ στο σπίτι της να ζήσω και να σπουδάσω; Η Άννα δε θέλει να σπουδάσει τίποτα, με το ζόρι περνάει τις τάξεις στο σχολείο! Μια χαρά θα τη βόλευε ένας γάμος!»

«Τώρα γίνεσαι παράλογη. Η Άννα είναι δεκαπέντε χρόνων, ανήλικη ακόμα. Τι γάμους μου λες; Ένα άβγαλτο παιδί είναι!»

«Καθόλου άβγαλτη δεν είναι, αλλά τέλος πάντων, δεν είναι το θέμα μας αυτό τώρα. Δεν πρόκειται να παντρευτώ κάποιον που δε γνωρίζω κι αγαπώ, πάρ' το απόφαση!»

Η Δέσποινα σηκώθηκε να φύγει από τη βεράντα λέγοντας αυτά, μα έπεσε πάνω στην Όλγα, που εκείνη την ώρα έβγαине, έχοντας ακούσει προφανώς όλη τη συζήτηση μεταξύ πατέρα και κόρης.

«Κοριτσάκι μου, μη θυμώνεις. Ξέρω πως σου ήρθε απότομο, μα ο πατέρας σου θέλει μόνο το καλό σου, να είσαι σίγουρη γι' αυτό. Έπειτα κανένας δε σου βάζει το μαχαίρι στον λαιμό. Πήγαινε με τη νονά στην Αθήνα να γνωριστείς με αυτό το παιδί, κι αν δε σου αρέσει, αν δε σου ταιριάζει, γυρίζεις πίσω στο σπίτι μας», της είπε η γυναίκα χαϊδεύοντας ταυτόχρονα τα μακριά μαλλιά της.

«Όλγα, πήγαινε μέσα και άσε μας και μην ανακατεύεσαι στα οικογενειακά μας!» ακούστηκε τραχιά η φωνή του Αργύρη, και η Όλγα πάγωσε κυριολεκτικά. Η Δέσποινα πρόλαβε να δει τη σκιά στα μάτια της πριν εκείνη κάνει μεταβολή και χωθεί μέσα στο σπίτι με σκυμμένο κεφάλι.

«Βρε μπαμπά, δεν ντρέπεσαι να της μιλάς έτσι; Οικογένειά μας είναι κι εκείνη! Θυσία έχει γίνει για μας κι εσύ τη διώχνεις σαν να είναι καμιά ξένη;» είπε κοιτάζοντας τον πατέρα της κατευθείαν στα μάτια.

«Δεν παρεξηγεί η Όλγα», απάντησε εκείνος μουδιασμέ-

να, προφανώς έχοντας συνειδητοποιήσει το λάθος του. «Κι εγώ αυτό που είπα ετοιμαζόμουν να σου προτείνω. Πήγαινε, γνώρισέ τον, κι αν δε σου αρέσει, γυρνάς πίσω κι ούτε γάτα, ούτε ζημιά», συμπλήρωσε.

«Και το οικόπεδο;» αναρωτήθηκε η κοπέλα.

«Τα οικόπεδα είναι δικά σας, αλλά αν δεν παντρευτείτε, θα τα πάρετε μετά τον θάνατό της».

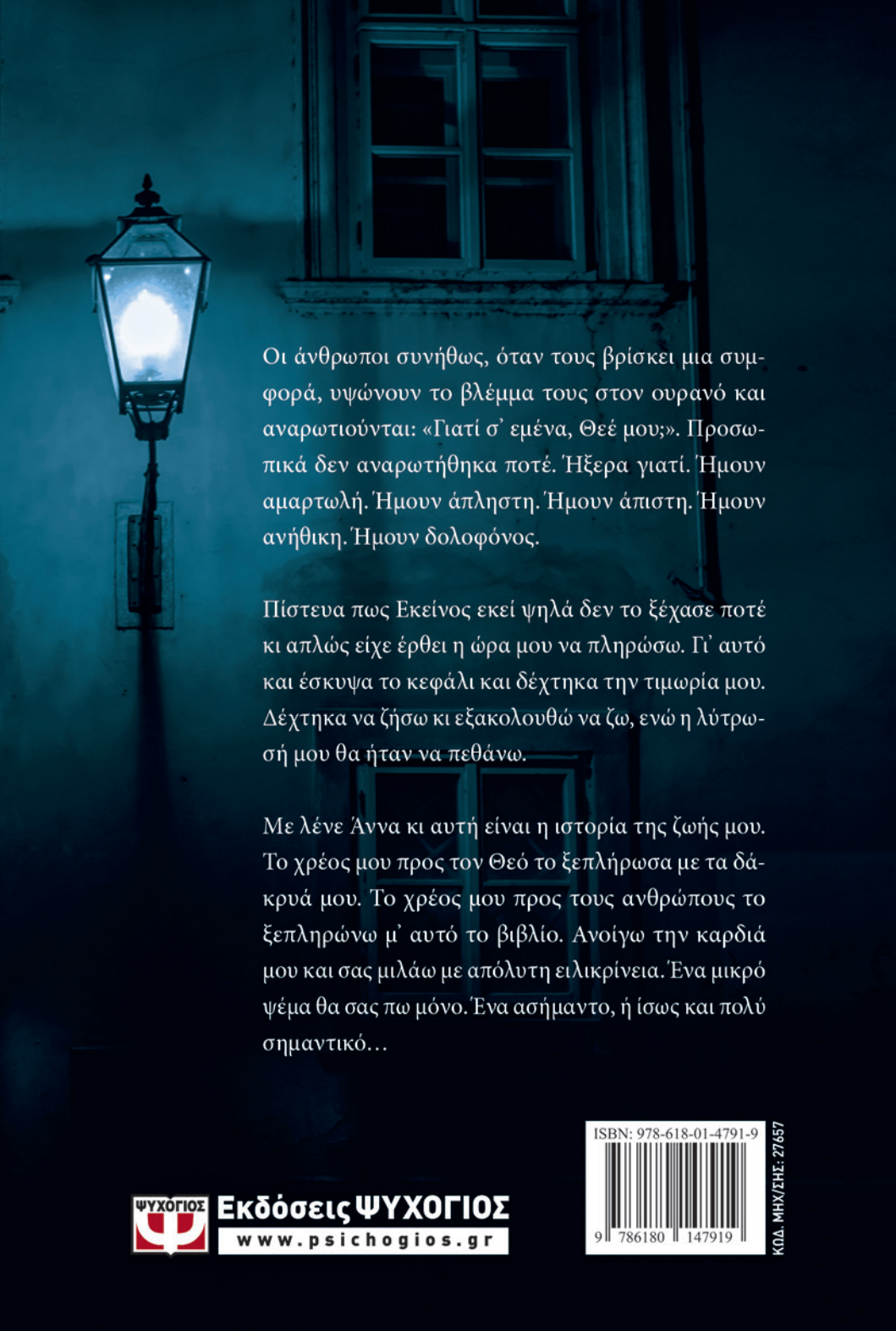
«Που δεν το βλέπω να έρχεται σύντομα έτσι καλοστεκούμενη που είναι η νονά!» είπε η Δέσποινα πικρόχολα για να εισπράξει ένα αυστηρό βλέμμα από τον Αργύρη.

Μ' ετούτα και μ' εκείνα πείστηκε η κοπέλα να ακολουθήσει τη νονά στην Αθήνα. Εκείνη έμενε στην Κυψέλη, σε ένα παλιό αρχοντικό, απ' αυτά που η Δέσποινα μόνο σε έργα στον κινηματογράφο είχε δει, όταν κατέβαινε στον Πύργο τα καλοκαίρια. Είχε υπηρετικό προσωπικό, μαγειρίσσα, κηπουρό και οδηγό. Με τη Δέσποινα ήταν πολύ καλή και περιποιητική. Την πήγε για ψώνια στο κέντρο και της αγόρασε του κόσμου τα πράγματα· ρούχα, παπούτσια, τσάντες και καλλυντικά που η κοπέλα δεν είχε τολμήσει ποτέ πιο πριν να ονειρευτεί.

Όταν ήρθε η ώρα να γνωρίσει τον Θωμά, τον υποψήφιο γαμπρό, είχε ήδη γλυκαθεί στην όμορφη ζωή της Αθήνας. Κι εκείνος δεν ήταν κακός, εδώ που τα λέμε. Ψηλός, με το μουστάκι του, και ντυμένος στην πένα. Ήταν επιπλοποιός, είχε δικό του μαγαζί στα Πετράλωνα. Ήταν τριάντα χρόνων, ώριμος, κατασταλαγμένος άντρας.

«Αν τον παντρευτείς, θα ζήσεις μέσα στο μέλι!» της είπε η νονά.

Κι η Δέσποινα την πίστεψε.

Οι άνθρωποι συνήθως, όταν τους βρίσκει μια συμφορά, υψώνουν το βλέμμα τους στον ουρανό και αναρωτιούνται: «Γιατί σ' εμένα, Θεέ μου;». Προσωπικά δεν αναρωτήθηκα ποτέ. Ήξερα γιατί. Ήμουν αμαρτωλή. Ήμουν άπληστη. Ήμουν άπιστη. Ήμουν ανήθικη. Ήμουν δολοφόνος.

Πίστευα πως Εκείνος εκεί ψηλά δεν το ξέχασε ποτέ κι απλώς είχε έρθει η ώρα μου να πληρώσω. Γι' αυτό και έσκυψα το κεφάλι και δέχτηκα την τιμωρία μου. Δέχτηκα να ζήσω κι εξακολουθώ να ζω, ενώ η λύτρωσή μου θα ήταν να πεθάνω.

Με λένε Άννα κι αυτή είναι η ιστορία της ζωής μου. Το χρέος μου προς τον Θεό το ξεπλήρωσα με τα δάκρυά μου. Το χρέος μου προς τους ανθρώπους το ξεπληρώνω μ' αυτό το βιβλίο. Ανοίγω την καρδιά μου και σας μιλάω με απόλυτη ειλικρίνεια. Ένα μικρό ψέμα θα σας πω μόνο. Ένα σήμαντο, ή ίσως και πολύ σημαντικό...

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psychogios.gr

ISBN: 978-618-01-4791-9

9 786180 147919

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΕ: 27657